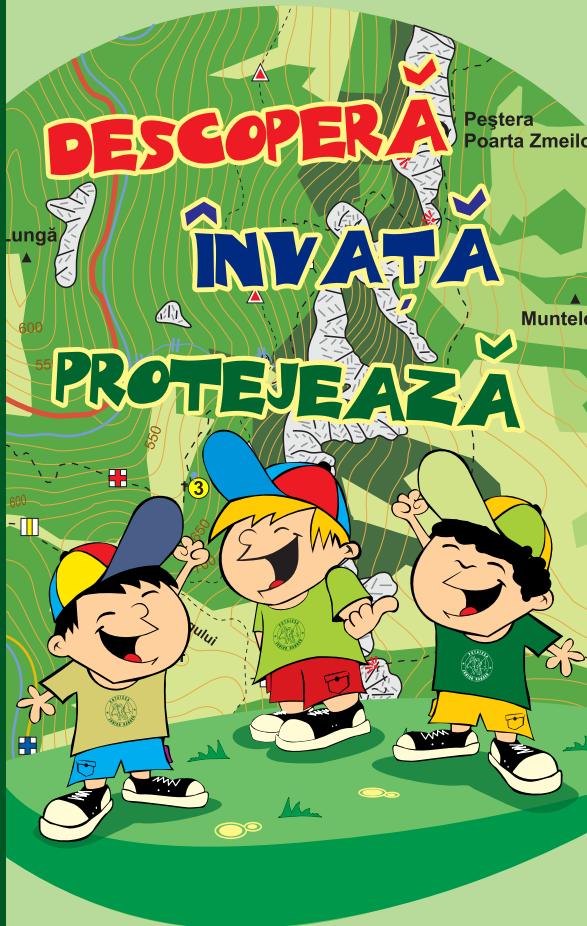

POTECA TEMATICĂ PIETRELE VORBITOARE

Masivul Bedeleu, Munții Trascău

POTECA TEMATICĂ PIETRELE VORBITOARE

Bun venit în lumea Pietrelor Vorbitoare!

În fața ta se deschide o lume mai puțin cunoscută, o lume de poveste, o lume în care pietrele au învățat să vorbească și să ne spună povești frumoase.

O potecă ascunsă te poartă prin această lume. La pas, pe cărăriile Masivului Bedeleu, vei descoperi povestea calcarului în care apa a sculptat relieful în cele mai diverse forme... o lume de piatră, cu legende misterioase, peșteri și cascade, animale și plante rare, cu oameni harnici și gospodari.

DESCOPERĂ lumea din jurul tău; ascultă, privește și ÎNVĂȚĂ poveștile pietrelor; ai grija și PROTEJEAZĂ casă plantelor și animalelor din lumea Pietrelor Vorbitoare...

Traseul se află pe teritoriul comunei Sălcia, în Masivul Bedeleu din Munții Trascăului. Accesul se face din DN75 Turda - Câmpeni, de la intrarea în Sălcia de Jos (dinspre Turda), traversând puntea de lemn, sau din centrul comunei pe drumul către peștera Huda lui Papară.

Intrarea în poteca tematică se face pe traseul turistic către Peștera Poarta Zmeilor (marcaj cruce roșie).

Traseul are dificultate redusă și este accesibil tot timpul anului, însă necesită atenție pe pantele înclinate și în locurile alunecoase! (ex. coborâre și vizitare cascadă).

Lungime: 6 km; Diferență de nivel: 300 m (425 m-725 m)

Durata: 3-4 ore (inclus și timp pentru interpretare)

Marcaj: (panoul 1-5), (5-7), (7-8).

Panouri informative

- 1** BUN VENIT PE POTECA TEMATICĂ !
- 2** DESCOPERĂ VALEA ARIEȘULUI
- 3** PLANTE ȘI ANIMALE DIN PĂDURE
- 4** CASCADELE DE TRAVERTIN
- 5** RELIEFUL CARSTIC DIN MASIVUL BEDELEU
- 6** STÂNCĂRIILE CALCAROASE
- 7** PAJIȘTILE MONTANE
- 8** OMUL ȘI ACTIVITĂȚILE TRADITIONALE

Un Junior Ranger

dorește să cunoască natura, să o protejeze și se bucură de fiecare ieșire și activitate în natură. În peșteri sau pe stânci, cu aparatul foto în mână în aşteptarea unui fluturaș sau a acvilei, nici nu îți dai seama cum s-a scurs timpul și te pregătești de o nouă aventură !

Activități recomandate

Activități
educațive

Activități
turistice

Observare
plante

Speologie

Fotografie

Mountain
bike

Observare
animale

Alpinism

Prezentul ghid te va însobi în aventura de descoperire și cunoaștere a naturii și a lumii de piatră din Masivul Bedeleu.

Sunt multe activități și va fi destul de greu să le desfășori pe toate într-o singură zi. Nu e nici o problemă ... mai sunt și alte excursii, poteci tematice și rezervații naturale care te așteaptă.

Folosește-te de indicile din broșură și de informațiile primite pe traseu, iar apoi completează și desenează broșura cât mai frumos.

Cu puțină atenție, pe parcursul traseului vei putea descoperi „Pietre Vorbitoare”, drept recompensă și recunoaștere a străduinței tale. Mult succes !

Această broșură a fost gândită ca un instrument util pentru desfășurarea unor activități educative interactive pe poteca tematică, care să implice în același timp și vizitorii dar și însoțitorii grupului (animatori educativi, profesori, părinți).

Este recomandată o pregătire adecvată a activității educative, anterior desfășurării activității de vizitare, de pe teren. Pentru a pregăti activități educative cât mai interesante, puteți să va folosiți de indicile din paginile următoare. La fiecare panou amplasat pe potecă, se pot desfășura diferite activități specifice:

↗ **Panoul 2:** Introducere în hidrologie (ex. elementele unui râu, bazinul hidrografic, circuitul apei în natură), geologie și geomorfologie (tipuri de roci, vârsta rocilor, scara geocronologică);

↗ **Panoul 3:** Ce este habitatul ? Pădurea - casa plantelor și animalelor, stratificarea vegetației forestiere, activități de observare (urmele animalelor, ciripitul păsărilor, identificarea florilor și a ciupercilor);

↗ **Panoul 4, 5, 6:** Formarea și evoluția reliefului pe calcar, (misteriole lumii subterane, viață în peșteră), activități de orientare (harta, busola, marcaje, trasee turistice);

↗ **Panoul 7:** Biodiversitatea pajiștilor montane (flori, fluturi, insecte, păsări), introducere în meteorologie, educație pentru dezvoltare durabilă în zona rurală;

↗ **Panoul 8:** Jocuri, activități artistice și creative.

Cu puțină inspirație vom alege nume sugestive pentru activitățile educative: Foto Safari, Inspectorul Natură, Aventură în epoca de piatră, Zbor de pasăre, Căsuța din pădure, Călătorie spre centrul pamântului, etc.

NATURA 2000 TRASCĂU

Siturile NATURA 2000 Trascău adună la un loc mai multe rezervații naturale, cu numeroase specii de plante, animale și păsări puse sub protecție la nivel european. Rețeaua europeană Natura 2000 are ca scop protejarea și conservarea plantelor, a animalelor și a mediului natural (habitatul) în care acestea se află și NU urmărește interzicerea activităților omului, ci doar stabilirea unor reguli care să ajute la conservarea pe termen lung a biodiversității și să pună în valoare patrimoniul local.

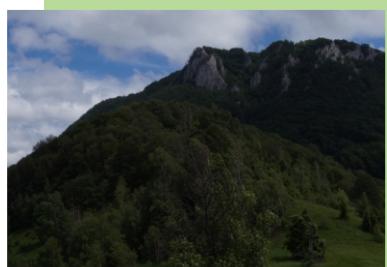

Munții Trascăului au o lungime de peste 70 km și sunt situați pe latura estică a Munților Apuseni, la contact cu Munții Metaliferi, Muntele Mare și Câmpia Transilvaniei.

Relieful foarte variat se datorează în primul rând diversității rocilor, iar în al doilea rând activității tectonice.

Partea centrală a Munților Trascău se întinde între valea Râmețului la sud și Valea Arieșului în partea de nord. Toate pâraiele sunt captate de râurile principale din zonă (Arieșul și Mureșul). Platourile din partea vestică a unității centrale prezintă înălțimi maxime ce depășesc frecvent 1200 m (vf. Ugerului, vf. Cireșului, vf. Bedeleu, vf. Secu, vf. Prislop)

Rocile calcaroase au dat naștere unor fenomene carstice foarte spectaculoase și atrăgătoare. Călătorul ajuns în împărăția de culmi, creste sau platouri, întrerupte neașteptat de chei, abrupturi și văi prăpăstioase, întâlniește, la tot pasul, priveliști de o frumusețe aparte.

Situl NATURA 2000 ROSCI0253 Trascău este foarte important pentru bogăția și diversitatea tipurilor de habitate (15 tipuri de habitate naturale de interes comunitar). Situl include 31 de rezervații naturale, numeroase chei, abrupturi și platouri cu floră și faună bogată, valoroasă din punct de vedere conservativ.

Situl NATURA 2000 ROSPA0087 Munții Trascăului se remarcă prin valoarea conservativă mare a habitatelor de stâncărie, pădure și pajiști montane în care trăiesc peste 130 de specii de păsări, dintre care 25 sunt de interes comunitar, fiind prezente cu populații semnificative.

Informații: Administrația Siturilor Natura 2000 Trascău 0258.813947, contact@n2000trascau.ro, www.muntistrascau.ro

Lupul
Canis lupus

Liliacul comun
Myotis myotis

Acvila de munte
Aquila chrysaetos

Şoimul călător
Falco peregrinus

Izvorăș (galben)
Bombyna variegata

Tritonul comun
Triturus vulgaris amp.

Cosașul transilvan
Pholidoptera trans.

Rădașca
Lucanus cervus

Crinul de pădure
Lillium martagon

Bulbulul de munte
Trollius europaeus

Larice
Larix decidua

Fagul
Fagus sylvatica

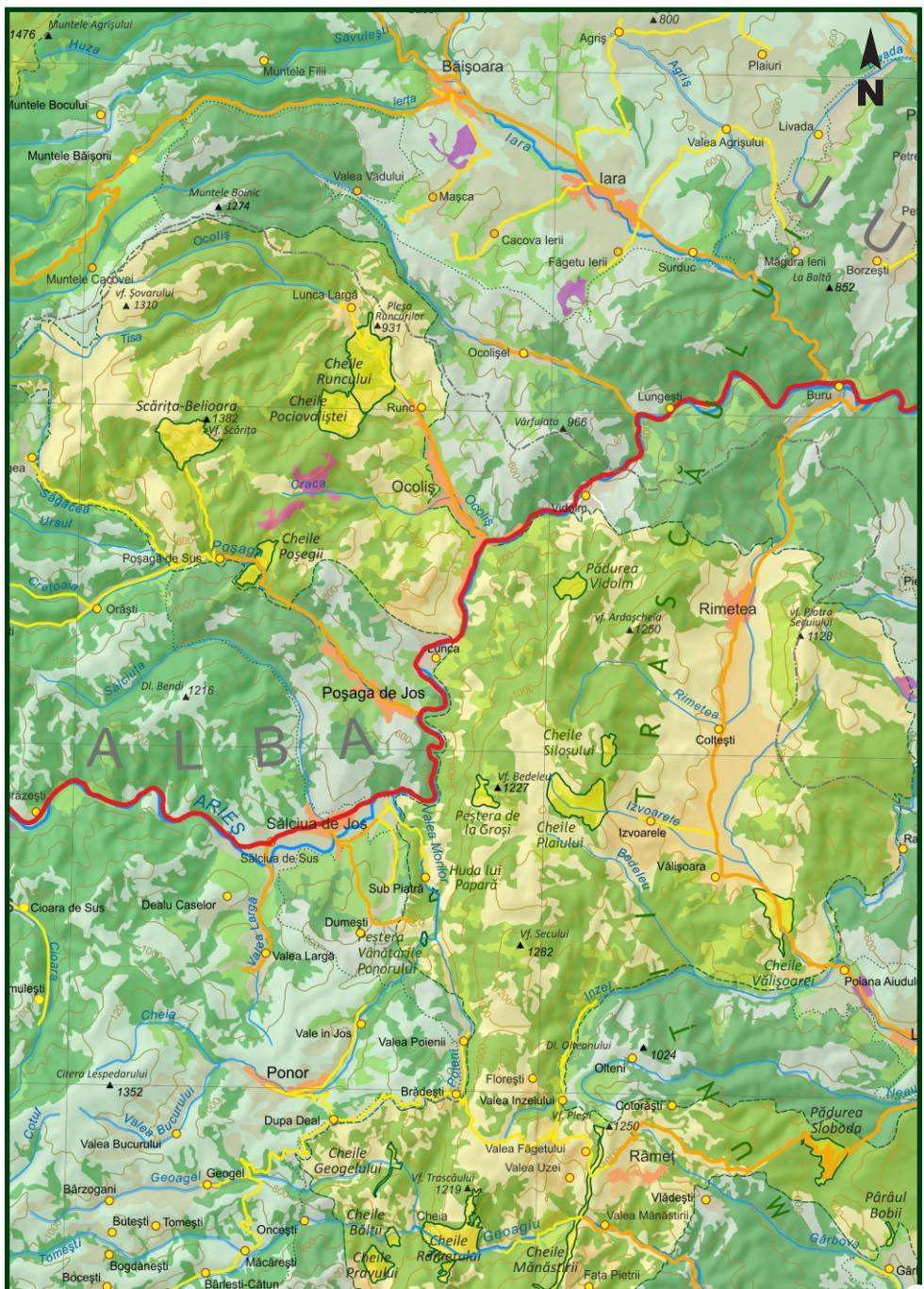
Clima este continental-moderată cu etajare în funcție de altitudine, dar este influențată și de expunerea diferită a versanților (în special cei puternic înclinați). Aceste influențe au dat naștere unor microclimate cu caracteristici foarte diferite, importante în influența diversității floristice. Un alt aspect interesant al climei Munților Trascău îl constituie existența efectului de foehn, prezent în partea estică spre culoarul Mureșului, unde primăverile sunt timpurii, verile calde și senine cu precipitații mai reduse, cu toamne lungi și însozite.

În timp ce în nordul și în sudul munților Trascău așezările apar doar pe văi și în cadrul depresiunilor, în partea centrală a Munților Trascăului, satele și cătunele urcă până sus pe culme, risipite sub formă de crânguri. Datorită tendinței de depopulare a satelor, există un risc ridicat de dispariție a unor activități tradiționale care dau nota de originalitate a Trascăului.

Stâncile Bedeleului, situate la peste 1100 m altitudine, veghează asupra așezărilor cuibărite pe afluenții Arieșului. Rând pe rând, satele se înșiră sub munte: Vidoml, Ocoliș, Lunca Arieșului, Poșaga și Sălcia.

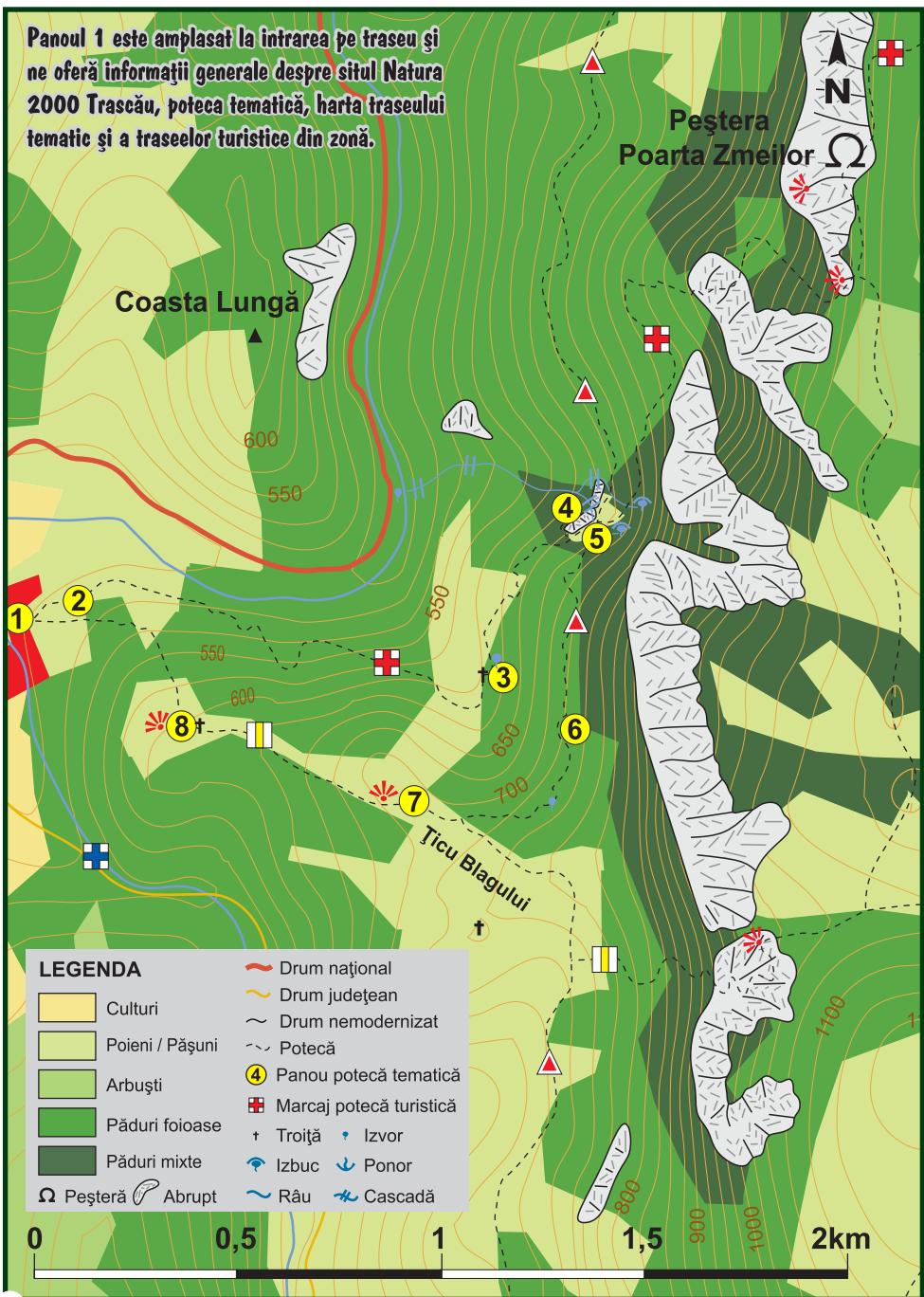
Peste munte, pe platoul Bedeleului, atât din Valea Arieșului, cât și din Depresiunea Trascău, potecile turistice ne poartă înspre sud, spre minunata zonă a Cheilor Râmetului, prin lumea încremenită în piatra Trascăului, prin locuri pe unde timpul parcă a uitat să se mai scurgă.

REZERVATII NATURALE PE VALEA ARIEȘULUI

BUN VENIT PE POTECA TEMATICĂ !

Panoul 1 este amplasat la intrarea pe traseu și ne oferă informații generale despre situl Natura 2000 Trascău, poteca tematică, harta traseului tematic și a traseelor turistice din zonă.

DESCOPERĂ VALEA ARIEŞULUI

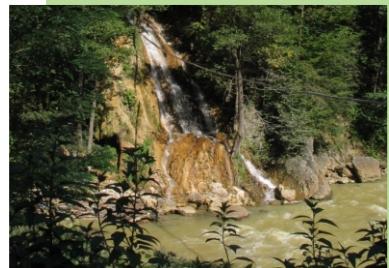

Panoul 2 este situat la marginea pădurii, de unde se deschide o frumoasă perspectivă asupra văii Arieșului, către satul Sălciau, dar și spre abrupturile de calcar ale Bedelului. Este locul unde aflăm povești despre cum s-a format râul Arieș și care sunt principalele tipuri de roci din zonă.

Arieșul izvorăște din Munții Bihorului, are o lungime de 164 km și este format din două râuri principale: Arieșul Mare și Arieșul Mic, care se unesc în apropiere de Câmpeni. Arieșul ferestruiște Munții Trascăului pe o lungime de 30 km, între Sălciau și Moldovenești. Pe acest sector albia are numeroase rupturi de pantă și repezișuri. La Moldovenești râul ieșe din defileu, valea se lărgește brusc și pantă începe să scadă treptat.

Aspectul actual al rețelei hidrografice este rezultatul unei îndelungate evoluții. Este presupusă existența mai multor cursuri transversale (direcția est-vest) ale căror urme le întâlnim pe înșeuările din culoarul situat între Munții Metaliferi și Munții Trascăului. Arieșul a captat partea nordică a vechiului curs din vestul Trascăului, văile adâncindu-se în relief, având ca rezultat apariția defileului impresionant dintre Sălciau și Buru.

În arealul Șipote–Bedeleu sunt identificate principalele tipuri de roci pe următoarea stratificare: roci metamorfice (micașisturi, paragnise), roci magmatice mezozoice (bazalte), calcare cristaline și roci sedimentare cretacice. În partea superioară (abrupt și platou) întâlnim calcarele jurasicice. La baza straturilor de calcar, există izvoare puternice, care prin precipitare au format bogate acumulări și depozite de travertin.

Zerynthia polyxena

Denumirea acestei specii vine de la specia „mărul lupului” (*Aristolochia sp.*), pe frunzele căreia femela își depune ouăle. Este un fluture diurn, trăiește în Europa centrală și sudică, dar este foarte rar și amenințat cu dispariția.

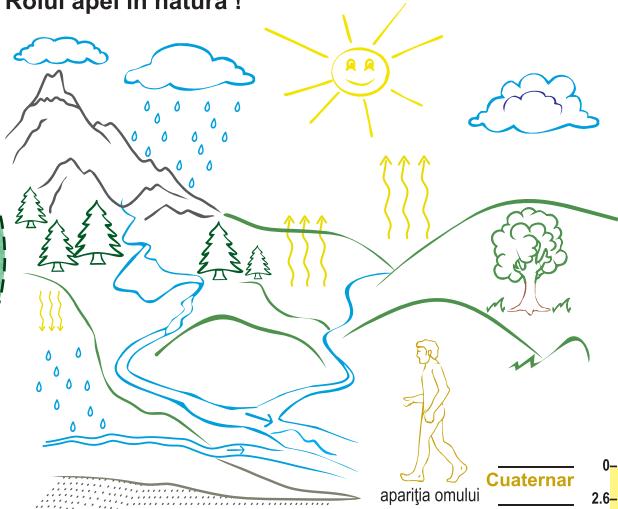
Hidrologie:

bazin hidrografic
cumpăna apelor
albie minoră și majoră
versanți
afluenți
confluență
evaporație
condensare
precipitații
surgere
infiltrare
pânză freatică

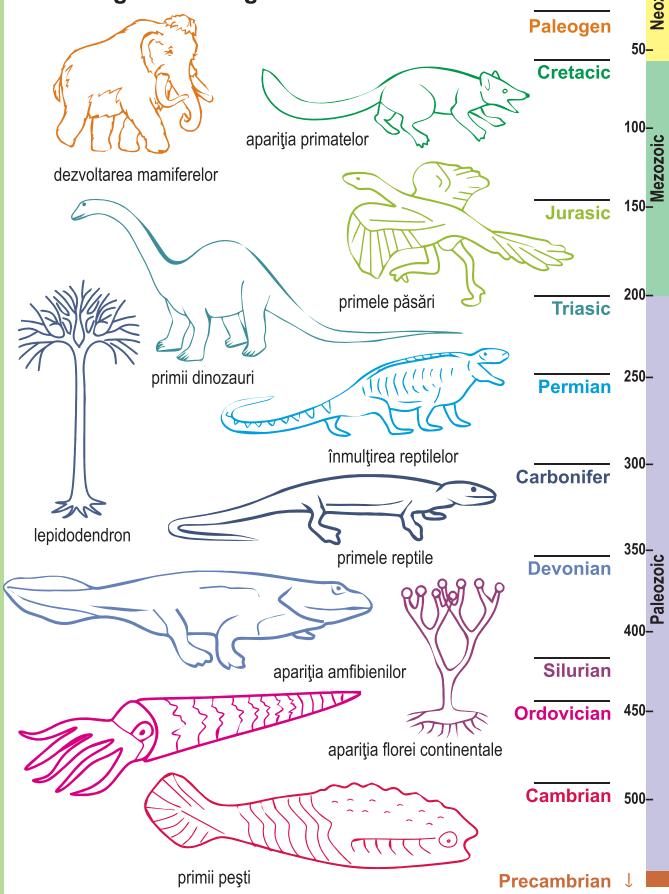
Geologie:

scara geocronologică
mezozoic
jurasic și cretacic
roci sedimentare
roci metamorfice
roci magmatice
stratificare
permeabil
impermeabil

Rolul apei în natură !

Scara geocronologică:

PLANTE ȘI ANIMALE DIN PĂDURE

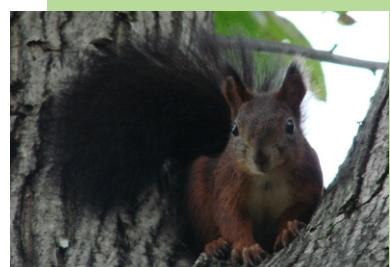
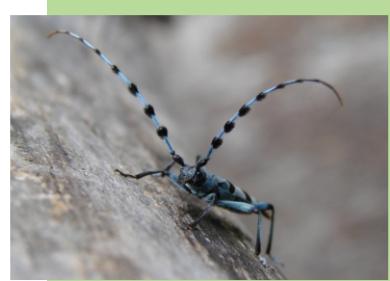
Panoul 3 se află în vecinătatea unui izvor cu apă curată și rece, într-o poiană frumoasă, în mijlocul pădurilor de fag. Aici, facem un scurt popas pentru a afla lucruri interesante despre plantele și animalele din pădure.

Abruptul accentuat influențează microclimatul local. Umiditatea este mult mai ridicată în zona de abrupt, în comparație cu platoul carstic și păsunile.

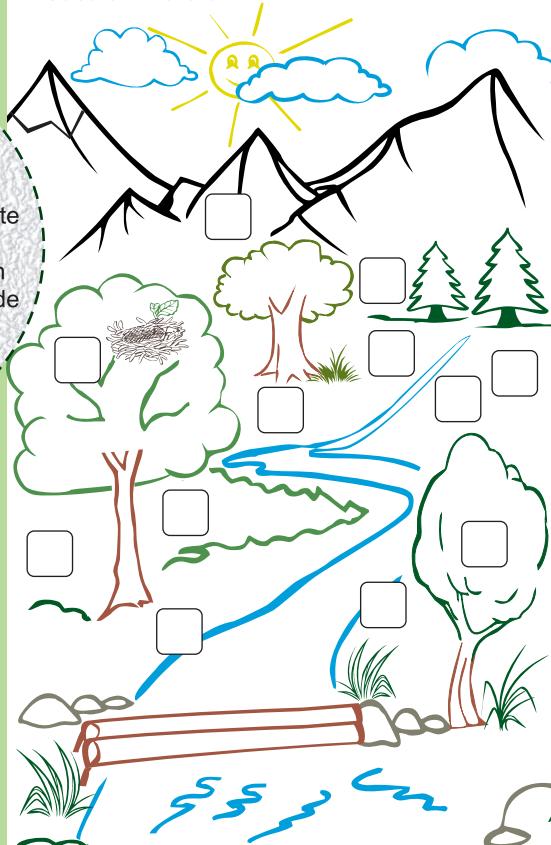
Învelișul vegetal prezintă o mare varietate de specii datorită expoziției versantilor, naturii rocilor și altitudinii, care induce o etajare pe verticală. Accesul dificil pe abrupt a permis păstrarea unor păduri bine conservate pe toată lungimea acestuia.

La baza masivului întâlnim pâlcuri de stejar, salcâm, cireș sălbatic și mesteacăn. Pădurile de fag urcă de la nivelul Arieșului până sus pe platoul Bedeleu și au un strat arbustiv bine reprezentat (soc, măceș, alun). Stratul ierbos include flori, licheni, ciuperci și ferigi.

Pădurea reprezintă casa și locul unde se nasc și trăiesc numeroase plante și animale. În pădurile din Masivul Bedeleu, cu puțin noroc și multă atenție, putem întâlni numeroase specii de animale. Printre pietre și la izvoare întâlnim amfibieni și reptile (izvorăș cu burtă galbenă tritonul comun, gușterul, șarpele de alun). La umbra arborilor, întâlnim mamifere mari și mici (cerbul, lupul, căpriorul, mistrețul, vulpea, veverița). Dependente de lemnul pădurii sunt numeroase specii de insecte, iar deasupra arborilor putem vedea numeroase specii de păsări (ciocănitori, sfrâncioc roșietic, ciocârlia de pădure, ierunca, bufnița, uliul păsărăr, șorecar comun).

Casa animalelor:

1. Ursul
2. Râsul
3. Lupul
4. Mistrețul
5. Vidra
6. Vulpea
7. Căpriorul
8. Iepurele
9. Acvila de munte
10. Bufnița
11. Broască
12. Veverița

Pădurea

habitat forestier
stratificarea vegetației
făget și mestecăniș
coronament
fotosinteză
vârsta arborilor
biodiversitate
fertilitatea solului
“fabrica” de oxigen
activități antropice

Viața animalelor

coarne
copitate
prădător
mamifere
hibernare
bârlod și scorbură
iesle și adăptoare
camuflare
selecție naturală
fond cinegetic

Veveriță

Mistreț

Căprioră

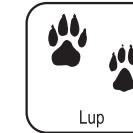
Iepure

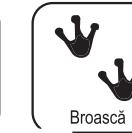
Vulpe

Urs

Lup

Broască

Desenează urmele descoperite azi ...

CASCADELE DE TRAVERTIN

Panoul 4 se află la cascadele superioare de pe pârâul Șipote. Aici vom afla povestile aduse de apele din adâncuri, care au dat naștere reliefului format pe travertin.

Travertinul este o rocă ce ia naștere la gura unor izvoare care ies din masivele calcaroase bogate în carbonați, întâlnit în două varietăți structurale. Travertinul compact este depus în bancuri groase și stratificate (20-40 m) sau în depunerile subțiri (mm). Are culori alb-gălbui și brune care alternează în întreaga crustă. Se presupune că vara s-au depus benzile mai groase și deschise la culoare, iar iarna benzile subțiri și închise la culoare. Tufurile calcaroase se prezintă sub formă de structuri superficiale și acumulări actuale, mulțate pe suprafețele de natură vegetală (frunze, crengi, etc.). Pentru apariția travertinului este necesar ca apa să dizolve rapid calcarul. Endocarstul travertinelor este caracterizat de prezența unor goluri rămase din timpul consolidării depozitului carbonatic.

Habitatul format pe travertin are în general o extindere mică, fiind asociat altor habitate. Existența abruptului a creat condiții favorabile pentru numeroase specii de gasteropode. Mușchii de pământ atașați de stâncile ude ocupă o suprafață importantă din biomasa habitatului.

Pârâul Șipote reprezintă un fenomen carstic complex. Pârâul ia naștere din trei izbucniri permanente situate la baza abruptului, prin care apar la lumină apele colectate din platoul carstic al Bedeleului. Pârâul formează o succesiune de cascade de până la 20 m înălțime, răsfrirate pe stânci, baraje și gururi de travertin.

Poteca tematică Pietrele Vorbitoare

hartă pentru orientare turistică

Alopia

face parte din clasa Gasteropodelor, familia Clausiliidae. Majoritatea speciilor genului Alopia trăiesc pe calcare, travertine și conglomerate. Cochilia este de formă fusiformă, cu o lungime cuprinsă între 12 și 18 mm, cu nuanțe de la gri la maro închis.

Travertinul

precipitare
carbonați
gasteropode

Orientare turistică

puncte cardinale
busola și azimutul
legendă
semne convenționale
scara hărții
curbe de nivel

Marcaje turistice:

semne:

punct, cruce, triunghi,
bandă verticală

culori:

roșu, galben, albastru

- Drum național
- Drum județean
- Drum nemodernizat
- Potečă
- ④ Panou potecă tematică
- Marcaj potecă turistică

0 0,5 1km

Troiță

Izbuc

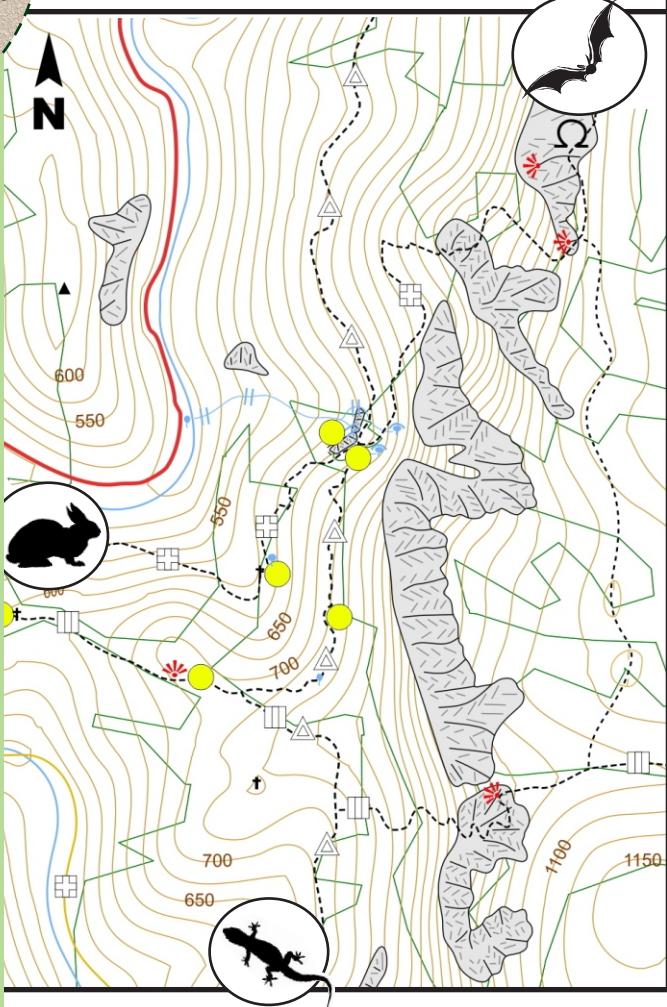
Râu

Izvor

Ponor

Cascadă

Poieni / Păsuni
Arbuști
Păduri foioase
Păduri mixte
Peșteră Abrupt Echidistanța - 50 m

Liliacul, șopârla și iepurele vor să ajungă la cascada Șipote !

Cum se vor orienta și ce trasee turistice vor urma ?

Dar tu ? Acum e momentul să înveți să folosești harta și busola !!!

RELIEFUL CARSTIC

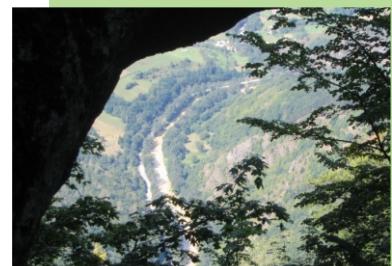

Panoul 5 se află în poiana Șipote, loc de popas și sursă de apă potabilă pentru continuarea traseelor turistice din zonă. Așezăți pe pietrele din poiană, vom admira abrupturile calcaroase ale Bedeleului și vom înțelege cum s-a format lumea subterană, plină de legende și mistere fascinante.

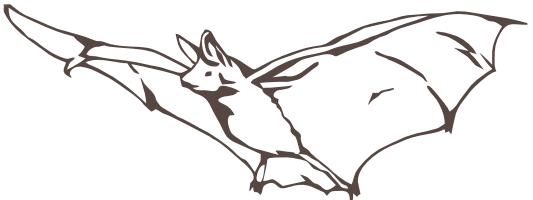
Masivul Bedeleu se desfășoară între valea Arieșului și valea Râmeț având o lungime de aproximativ 25 km. Relieful se prezintă sub forma unui platou calcaros, cu un sir de culmi cu vârfuri rotunjite, separate între ele de văi seci și doline, situate la altitudini ridicate (între 900 și 1100 m). În partea superioară a abruptului, calcarul apare la suprafață, iar pereții ating în unele locuri înălțimi de peste 150 - 250 m, fiind despărțiti de turnuri, hornuri și jgheaburi abrupte.

Calcarul este o rocă sedimentară, solubilă, care se dizolvă sub acțiunea apei, atunci când sunt întrunite mai multe condiții. Totalitatea proceselor legate de circulația apei în rocile solubile și formele de relief care iau naștere în urma acțiunii apei conturează noțiunea de CARST. În funcție de modul și mediul de formare, relieful carstic este împărțit în relief de suprafață (exocarst) și relief de adâncime (endocarst).

La suprafața platoului, apar forme specifice de exocarst (lapiezuri, doline, uvale), modelate de apa care își caută drum spre subteran. Endocarstul cuprinde totalitatea formelor și proceselor care iau naștere în interiorul masei de calcar. Pătrunsă în munte, apa făurește forme de relief neobișnuite, care nu au asemănare cu formele de relief de la suprafața pământului.

Mamifere zburătoare ?

Liliacul

Este un mamifer din ordinul Chiroptera. Liliacul este singurul mamifer zburător. El comunică prin sunete ascuțite numite ultrasunete, sunete care nu se pot auzi de către om. Este un animal nocturn care trăiește în peșteri și poduri întunecoase.

Relieful carstic

sedimentare

rocă solubilă

dizolvare

endocarst

exocarst

lapiezuri

doline

uvale

aven

peșteri și grote

stalagmite

stalactite

peșteri active și fosile

Lilieci

chiroptere

ecocolație

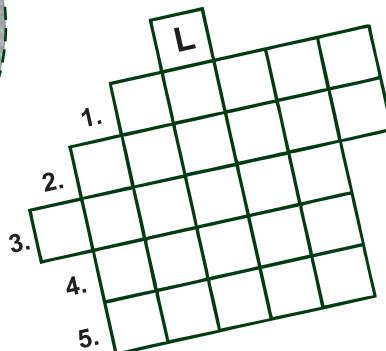
patagium

vibrății

guano

biospeologie

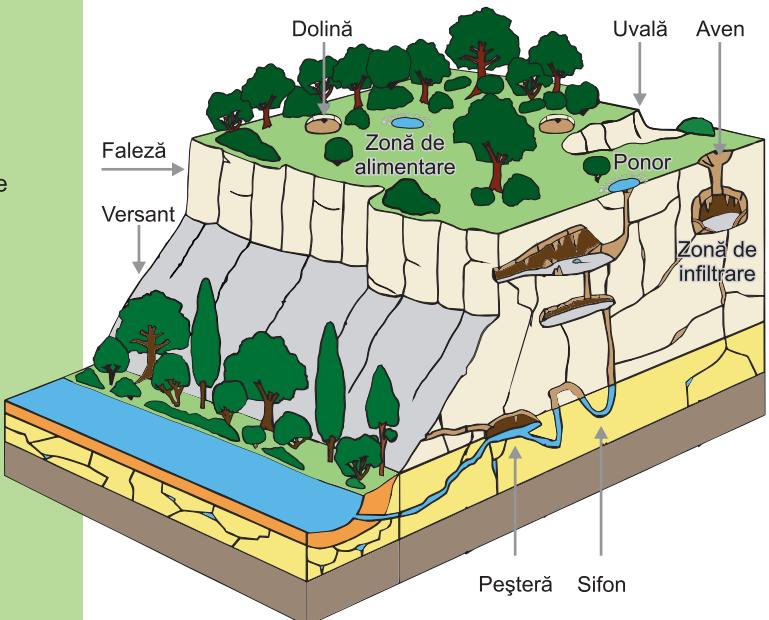
troglofile

1. galerie inundată
2. rocă carstică
3. peșteră uscată
4. excremente liliac
5. „agent“ pentru formarea stalactitelor

Grotele și peșterile din masivul Bedeleu, au favorizat dezvoltarea unor însemnate colonii de lilieci. Știați că ... Peștera Huda lui Papară, adăpostește cea mai mare colonie de lilieci din Europa !!!

Profil în relieful carstic

STÂNCĂRIILE CALCAROASE

După ce parcurgem poteca turistică, pe curba de nivel, ajungem la panoul 6, situat la marginea pădurii căzute datorită furtunilor. Este locul unde vedem de aproape stâncările calcaroase, adăpost pentru numeroase specii de reptile, mamifere și păsări.

Pe calcarele Bedeleului s-a dezvoltat atât relieful carstic format prin acțiunea de dizolvare a apelor, cât și relieful calcaros dezvoltat pe seama dezagregărilor periglaciale. Îmbinarea complexă dintre dizolvare și dezaggregare, a creat un peisaj spectaculos cu forme exocarstice (lapiezuri, doline) și forme de dezaggregare fizică (crestături, țancuri, hornuri și grohotișuri).

Abruptul calcaros reprezintă un ansamblu teritorial de mare valoare geomorfologică, botanică și peisagistică și reprezintă cel mai prețios ecosistem din areal. Ocupă partea superioară a masivului, oferind un aspect deosebit peisajului. Biodiversitatea abruptului este de mare valoare conservativă, cu multe specii rare caracteristice abrupturilor: garofiță albă de stâncă, colilie, feriguță, stânjenel mic de munte, lalea pestriță.

Pe stânci și pe grohotișuri, căldura este mai mare, deoarece razele soarelui pătrund mai ușor fără să fie opriate de frunzișul arborilor, fapt ce a favorizat un habitat excelent pentru diferite specii de reptile: vipera comună, șopârlă de zid, șopârlă cenușie.

Alternanța de zone stâncioase și păsuni aflate între păduri, constituie habitatul perfect pentru cuibărire și vânătoare, al acvilei de munte dar și al altor răpitoare (șoimul călător, viesparul). Pe stâncările cuibăresc și alte specii rare: mierla de piatră, fluturașul de stâncă.

Lumea păsărilor

Acvila de munte

un răpitor de zi, de talie mare, care măsoară până la 1m (între cioc și coadă) și are o anvergură a aripilor de până la 2m. Penajul este castaniu-închis, auriu în zona capului și uneori alb spre umeri. Se hrănește cu mamifere de talie mică.

Herpetofauna

vertebrate
amfibieni vs. reptile
solzi și carapace
ovipar
termoreglare
hibernare
venin
senzori
camuflaj

Lumea păsărilor

migratie
cuibărit
răpitoare
penaj
anvergura aripilor
silueta
birdwatching

Viespar
Pernis apivorus

Ului porumbar
Accipiter gentilis

Acvila de munte
Aquila chrysaetos

Șorecarul comun
Buteo buteo

Vânturelul roșu
Falco tinnunculus

Șoimul călător
Falco peregrinus

Șoimul rândunelelor
Falco subbuteo

PAJIȘTILE MONTANE

Panoul 7 se află la ieșirea din pădure, la bifurcația traseului triunghi roșu cu traseul bandă galbenă. Pajiștile și fânețele montane au o diversitate biologică excepțională și reprezintă un habitat caracteristic în Munții Trascău.

În arealul dealurilor înalte și al munților de înălțime medie, acolo unde pădurea a fost defrișată pentru a face loc păsunilor și fânețelor, acest tip de habitat reprezintă o componentă esențială a vieții satelor de munte, în special pentru creșterea animalelor.

Pajiștile și fânețele montane au o diversitate biologică ridicată, mai ales în porțiunile unde sunt folosite doar pentru cosit. Începând din mai și până în august, multitudinea de culori care îmbracă aceste locuri alcătuiește un adevarat paradis. Se întâlnesc pe alocuri populații de bulbuc de munte, narcisa sălbatică, crin de pădure, brândușa de primăvară, brândușa de toamnă și numeroase specii de orhidee (papucul doamnei, poroinicul). Pajiștile și fânețele adăpostesc multe specii de fluturi (albăstrelul, coada de rândunică, albilița portocalie, fluturele vărgat), cosași și alte insecte.

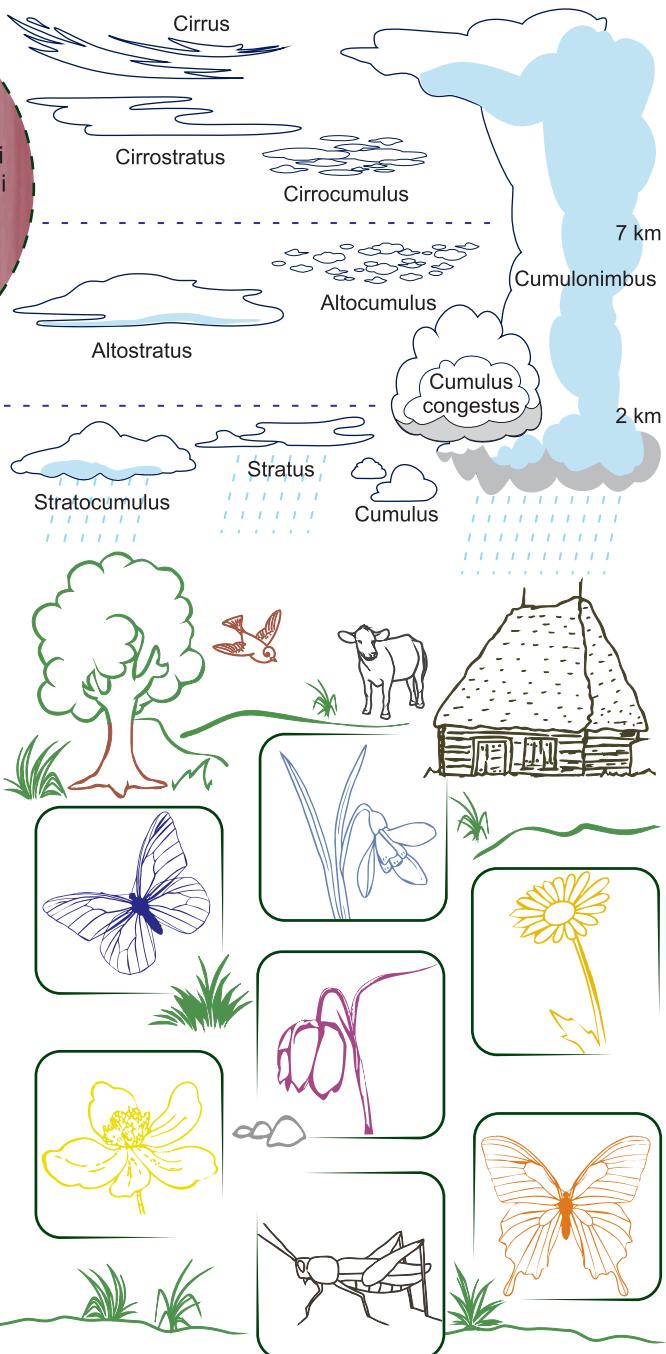
Peisajul din Munții Trascăului este un exemplu clasic de peisaj creat de om în comuniune cu natura, în care, deocamdată, metodele principale de gospodărire a terenurilor sunt cele tradiționale. Menținerea acestor habitate reprezintă un obiectiv important pentru dezvoltarea durabilă a comunităților rurale.

Din nefericire, în zilele noastre, datorită presiunilor de ordin economic și a depopulării zonelor montane, conservarea mediului natural este în pericol.

Clasificarea norilor

12 km

Orhidee

Cele mai cunoscute specii de orhidee din Romania sunt Papucul doamnei și Sângel voinicului ocrutie prin lege, dar cele mai comune sunt **poroinicii**. Aceasta denumire acoperă mai multe specii (Orchis morio, Dactylorhiza sambucina)

Meteorologie

masă de aer
front atmosferic
evaporare
condensare
cyclon și anticyclon
precipitații
prognoză

Pajiști montane

habitat
pășunat
cosit
biodiversitate
graminee
covor de culori
insecte și fluturi

OMUL ȘI ACTIVITĂȚILE TRADITIONALE

Panoul 8 este amplasat într-un loc de belvedere, de unde putem admira satul Sălciua și împrejurimile, pentru a înțelege de ce activitățile agricole și creșterea animalelor sunt foarte importante în aceste locuri.

De-a lungul timpului, satele s-au dezvoltat pe versanți și între pâraiele împădurite. Organizarea agrară și pastorală este foarte importantă pe Valea Arieșului. Oamenii au înțeles că pe solurile sărace producția de cereale depinde de îngrășarea terenurilor prin gunoare cu animalele. Într-un an terenul se ara și se semăna, iar în celălalt se pășuna și se gunoaia natural (alternanță țarină-imăș). Locuitorii comunei Sălciua cultivă cereale (grâu, secără, orz, ovăz, porumb) și cartofi. În unele sate sunt livezi cu pomi fructiferi (nuci, meri, peri, pruni).

Sătenii acordau o atenție deosebită terenurilor mai îndepărtate aflate la 5-6 km de sat. În aceste spații de câteva sute de hectare ieșeau cu oile la colibă, o lungă perioadă din an. Spațiul pastoral era împânzit cu colibe și staule. Mai întâi se ducea bărbatul, care repară coliba și aduna leme. Apoi se ducea stafulul pentru oi și celelalte lucruri trebuitoare la stâncă, de care avea grija femeia. În sarcina femeii și a copiilor era și dusul oilor și a vitelor.

Coliba este o construcție-adăpost din bârne de lemn, acoperită cu paie cu o vatră de foc, polițe pe pereti, eventual și un pătuț. Coliba devinea peste vară locul unde erau prelucrate produsele lactate tradiționale (caș, unt, jântiță, urdă și zăr). Crucea (Troița) are o semnificație deosebită, marcând sacralitatea. Crucile de lemn sau de piatră le întâlnim pe munte și în zona de păsunat.

Desenează ce vezi ...

Colibe, sălașe, hodăi

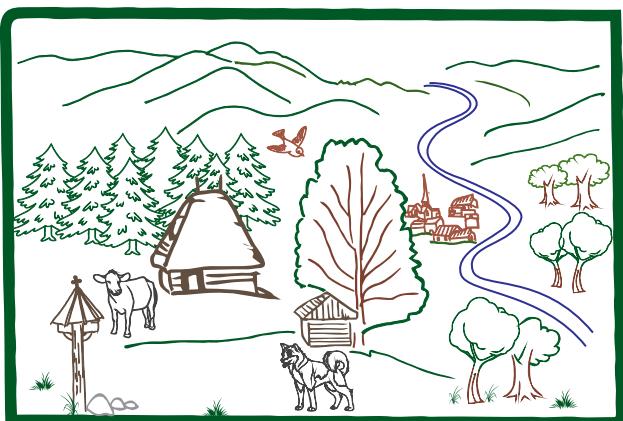
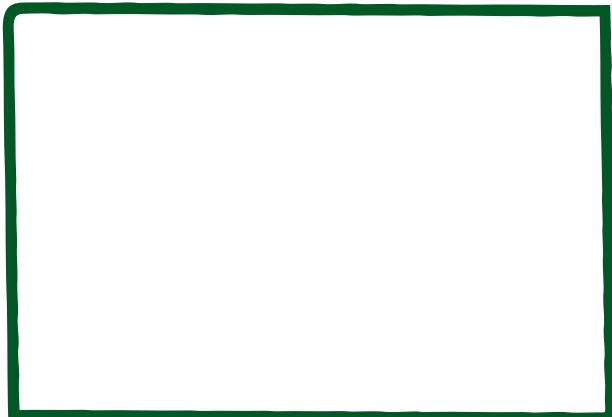
Căsuțe modeste, grupate în poieni, unde oamenii de la sate urcă în lunile calde "la vărat", pentru ca animalele să pască iarba de acolo, iar suprafețele de lângă sate să fie folosite pentru agricultură și pentru fânul necesar în perioada iernii.

Omul și activitățile sale

strămoși
meșteșuguri
tradiții și obiceiuri
legende
creșterea animalelor
îndemânare
port popular
patrimoniu
vatra satului
etnografie
toponomie
peisaj tradițional
turism responsabil

Activități creative

pictură
desen
folclor
fotografie
modelaj
împletituri
sculptura în lemn
teatru

"Eu cred că veșnicia s-a născut la sat" (Lucian Blaga) ... compune și tu ceva !

ACTIVITĂȚI ȘI POTECI TEMATICE

Activitățile educative pentru cunoașterea naturii oferă tinerilor experiențe inedite legate de natură, contribuie la înțelegerea importanței rezervațiilor naturale pentru comunitățile locale și oferă un cadru de implicare în activități pentru conservarea, protecția și promovarea valorilor naturale și a patrimoniului local.

ÎMPREJURIMILE TURZII

În împrejurimile Turzii sunt mai multe rezervații naturale, cu o diversitate mare de specii și habitate protejate.

Cheile Turzii (1) și **Cheile Turnenii (2)** sunt importante pentru relieful spectaculos format pe calcare, unde întâlnim aproximativ 1000 de specii de plante și animale.

Sărăturile Turzii (3) protejează colinele din Valea Sărată, lacurile antroposale și plantele de sărătură.

Ariile protejate, **Cânepiști și Valea Florilor (4)** sunt importante pentru habitatele de stepă și silvostepă.

Pe **Dealul cu Fluturi (5)** întâlnim vegetație stepică, adăpost pentru peste 700 de specii de fluturi.

Sunt identificate mai multe poteci tematice, accesibile tot timpul anului, dar deocamdată nu sunt amplasate panouri informative și educative.

ÎMPREJURIMILE TURZII

COMUNA IARA

Pe teritoriul comunei Iara sunt două arii protejate de interes județean, incluse în situl Natura 2000 Trascău.

Cheile Ocolișelului (6) adăpostesc plante și animale specifice pădurilor de fag și stâncăriilor calcaroase.

Cheile Borzești (7) au pereți de înălțimi mici, versanți bine împăduriti și un pârâu cu cascade și marmite.

Au fost amenajate trasee turistice, locuri de popas și au fost amplasate panouri informative.

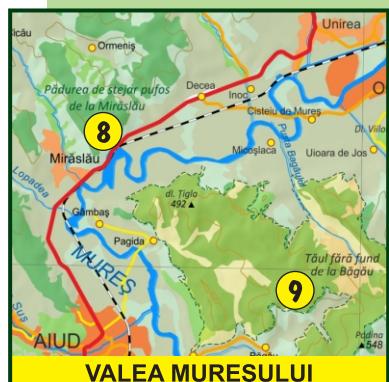
COMUNA IARA

VALEA MUREȘULUI

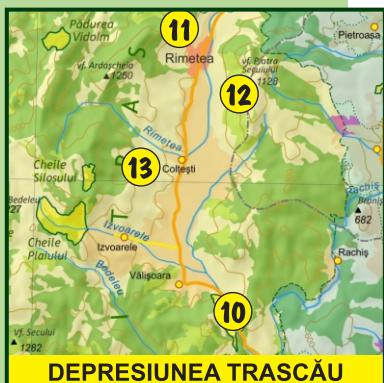
Pe valea Mureșului, între Turda și Aiud, sunt amenajate două poteci tematice și sunt amplasate panouri informative.

Pădurea de la Miraslău (8) este foarte importantă pentru habitatul de stejar pufos, foarte bine conservat.

Regatul Broscuțelor de la Tăul Băgău (9) pune în valoare vegetația și habitatele de mlaștini și turbării.

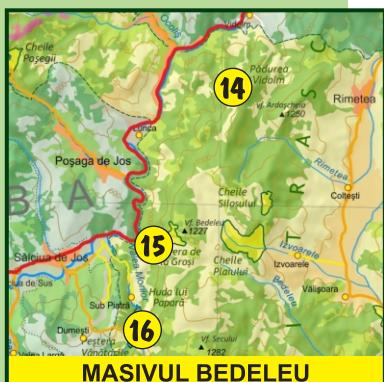
VALEA MUREȘULUI

DEPRESIUNEA TRASCĂU

În Cheile Vălișoarei (10) este amenajată poteca tematică „Biodiversitatea - comoara ascunsă“, cu două tronsoane, câte unul pe fiecare versant al cheilor. Sunt amplasate panouri informative despre speciile de plante și animale și peșterile vizitate pe traseu. Traseul trece prin puncte de belvedere de unde se deschid panorame asupra Depresiunii Trascăului și Văii Mureșului. Traseul necesită reamenajare și întreținere.

În vecinătatea comunelor Rimetea și Coltești există numeroase posibilități pentru desfășurarea de activități educative: Minele de fier (11), Piatra Secuiului (12) și Cetatea Coltești (13). Deocamdată nu există panouri educative tematice.

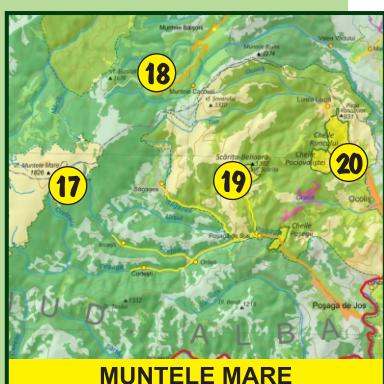

MASIVUL BEDELEU

Pe traseele din zona Vidom - vf. Ugerului (Colțul Roșu) (14) se poate vizita rezervația „Laricetul de la Vidom“ dar și marginea nordică a platoului Bedeleu.

Poteca tematică „Pietrele Vorbitoare“ trece pe la cascada Șipote (15) și prin mai multe puncte de belvedere cu panorame spre Valea Arieșului, abruptul Bedeleului și spre Muntele Mare. Sunt amplasate panouri informative despre modul de formare și evoluție a reliefului pe calcar, dar și despre speciile de plante și animale ce pot fi întâlnite pe traseu.

Huda lui Papară - Vânătările Ponorului (16) reprezintă un sistem carstic complex, situat într-un spațiu rural tradițional, foarte bine conservat.

MUNTELE MARE

In situl Natura 2000, Muntele Mare (17) este amenajată o potecă tematică pe care sunt amplasate 8 panouri informative, despre floră, faună, habitate și peisajul din vecinătatea celui mai înalt vârf din zonă (1826m).

Alte locuri recomandate pentru desfășurarea de activități educative: Stațiunea Muntele Băișorii (18), Rezervația geobotanică Scărița-Belioara (19), Cheile Runcului și Cheile Pociovaliștei (20). Există o rețea de trasee turistice marcate și întreținute, dar deocamdată nu există panouri educative tematice.

Potecile tematice pot deveni instrumente valoroase de educație pentru „lecții în aer liber“ sau pur și simplu o modalitate de a transforma o drumeție obișnuită într-o experiență memorabilă.

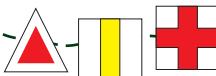
JUNIOR RANGER POTAISSE

Numele și Prenumele: .....

Localitatea .....

Vârstă ..... Înălțimea .....

Alte informații .....

CINE POATE FI JUNIOR RANGER ?

Orice tânăr care participă la activități educative pentru protecția mediului înconjurător, cunoașterea naturii și promovarea patrimoniului turistic din regiune.

ACTIVITĂȚI JUNIOR RANGER !

- ✓ excursii și programe educative de vacanță
- ✓ activități în rezervațiile naturale din împrejurimi (activități de observare, activități de întreținere și refacere poteci turistice, realizare și amplasare panouri informative, etc)
- ✓ activități educative și evenimente Junior Ranger (Aventura Junior Ranger, Foto Safari Junior, Ziua Natura 2000, Ziua Biodiversității, Săptămâna Junior Ranger)
- ✓ realizarea de materiale educative și de promovare turistică (manuale, broșuri, hărți, fișe de activitate, truse de observare, website, etc)
- ✓ organizarea de stagii de formare și instruire (Junior Ranger Camp, Animatori pentru activități în natură)

Te rugăm să notezi toate lucrurile interesante care au avut loc în timpul activităților Junior Ranger la care ai participat ! Nu uită să ne spui ce ți-a plăcut mai mult la activitățile Junior Ranger !

La finalul fiecărei activități, îndrumătorul de activitate va completa fișa ta și ne va spune cum te-ai comportat pe parcursul activității !

Activitatea 1

Data:

Locul:

Îndrumător / Animator:

Activitatea 2

Data:

Locul:

Îndrumător / Animator:

Activitatea 3

Data:

Locul:

Îndrumător / Animator:

POTAISSA JUNIOR RANGER

www.juniorranger.ro

CERTIFICAT JUNIOR RANGER POTAISSA

Certificatul atestă participarea

---

la activități educative desfășurate pe
potece tematică „Pietrele Vorbitoare”
și demonstrează interesul pentru
activități de conservare și promovare a
patrimoniului local.

În calitate de membru Junior Ranger, promit să
 protejez natura și știu că toate plantele,
 animale și resursele pământului trebuie să fie
 respectate.

Voi continua să particip la activități Junior
Ranger, pentru a DESCOPERI frumusețile
rezervațiilor naturale din zonă, să ÎNVĂȚ cât
mai multe lucruri despre misterele naturii și să
 contribui la PROTECȚIA naturii și a mediului
înconjurator, iar la rândul meu, îi voi învăța și
 pe alții tot ceea ce am învățat și eu.

Data:

Semnătura:

2%
pentru JUNIOR RANGER

2% pentru JUNIOR RANGER

Fundația de Ecologie și Turism POTAISSA

C.U.I. 11182323

Cont: RO31 RNCB 0110 1152 7361 0001

Banca Comercială Română - Sucursala Turda

tel. 0744.678674

e-mail: potaissa@juniorranger.ro

www.juniorranger.ro

Material realizat în cadrul proiectului **POTECA TEMATICĂ PIETRELE VORBITOARE**

proiect realizat de Fundația de Ecologie și Turism Potaissa și Administrația Natura 2000 Trascau, finanțat de către

Fundația pentru Parteneriat și MOL România, în cadrul componentei ARII PROTEJATE, a programului Spații Verzi.

Informațiile prezentate exprimă exclusiv opinia autorilor,
iar Fundația pentru Parteneriat și MOL România nu pot fi făcuți în nici un fel răspunzători.